

קובץ
תוך הנחל

דיבורים נוראים ונפלאים שנאמרו
בשבת קודש פרשת וארא תש"ע

מפ"ק כ"ק הרה"צ מוהרא"ש שליט"א

יוצא לאור חודש מבת תשע"א

תוך הנחל

ליל שבת קודש פרשת וארא ה'תש"ע

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי הפסוק הראשון של פרשת השבוע, וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, כתיב בפרשת השבוע (שמות ו'), וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני הוי"ה, ויש להבין למה הפסוק פתח בלשון דיבור, ובשם אלהי"ם, שהוא מדת הדין, וסיים בלשון אמירה, ובשם הוי"ה שהוא מדת הרחמים, שנראה כאילו סותרין זה את זה.

ויש לומר בזה על פי דברי רבינו"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' רנ"ח), כשיש מחלוקת על האדם, יכולים להטות אותו מדרך השם יתברך ולהפילו ממדרגתו, חס ושלום, וזה שהתפאר דוד המלך, עליו השלום (תהלים קי"ט): "רבים רודפי וצרי, מעדותיך לא נמיתי", שאף שהיתה עליו מחלוקת רבים, עם כל זה לא נטה מדרך השם יתברך, עיין שם.

כי המחלוקת שיש על אדם הוא נסיון גדול מאד, שהרי מבזים ומחרפים אותו, ויכולים לגרום לו חלישות הדעת עד שיפול ממדרגתו, חס ושלום, וכן מבואר בדברי רבינו"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סי' קפ"א), כשמתקשרים בקשר אילו אנשים על איש אחד, אפילו אם הוא אדם חשוב יותר מהם, עם כל זה יכולים להפילו, ועיקר הנפילה הוא לתאוות ניאוף, רחמנא ליצלן, עיין שם, נמצא שאדם צריך להיות חזק מאד בדביקותו אל השם יתברך, עד שלא יכול שום דבר שבעולם להפריד אותו מדביקותו, ואפילו שיחלקו עליו רבים וגם שלמים, לא יהיה איכפת לו כלל מרוב דביקותו אל השם יתברך.

והנה משה רבינו סבל הרבה מאד ממחלוקת ובזיונות כל ימי חייו, ועוד במצרים ביוזו וחרפו אותו דתן ואבירם, ואמרו לו (שמות ה') ירא ה' עליכם וישפוט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו וגו', והנה זה גרם קצת ירידה אל משה רבינו עד שאמר (שם) ה' למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצלת לא הצלת את עמך, שהיתה למשה תרעומת על השם יתברך, כביכול, והרהר על מדת הדין,

ועל זה אמר לו השם יתברך (שם) עתה תראה וגו', ופירש"י, הרהרת על מדותי, לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כא), כי ביצחק יקרא לך זרע, ואחר כך אמרתי לו העלהו לעולה, ולא הרהר אחר מדותי, לפיכך עתה תראה, העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ, כי זה היה לעונש על שהרהר אחר מדותיו יתברך.

ועל כן פתח פרשה זו עם וידבר אלהים אל משה, כי "וידבר" הוא לשון קשות, ושם "אלהים" הוא מדת הדין, וכמו שפירש"י, שדיבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, אבל באמת, כל מה שדיבר משה רבינו אל השם יתברך, היה רק מחמת גודל אהבת ישראל שהיתה לו, שלא היה יכול לסבול לראות צרות ישראל, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (מנחות ס"ה:): משה רבינו אוהב ישראל היה, והוא היה מנהיג אמותי ורחמן באמת, וכמו שכתוב (ישעיה מ"ט) כי מרחמם ינהגם (ליקושי מוהר"ן חלק ב' סי' ז'), ולכן לא הסתכל על המזבה או הרעה של עצמו, רק דיבר אל הקדוש ברוך הוא בשביל טובת ישראל, ולכן אחר כך באמת נמתק הדין מעליו, והפסוק מסיים ויאמר אליו אני ה', "ויאמר" הוא לשון רכה, ושם "הוי"ה" הוא מדת הרחמים, כי ידע הקדוש ברוך הוא פנימיות כוונתו של משה רבינו, שהיה רק בשביל טובת ישראל.

והנה אחר כך כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', שהקדוש ברוך הוא גילה למשה רבינו, עליו השלום, ששלימות העבודה היא דרך האבות הקדושים, שקיבלו את כל הנהגת השם יתברך, לטוב או להיפך, בלי לשאול שאלות כלל, ובלי לקרוא תגר, כי עיקר מעלת וגדולת יהודי, שאפילו עובר עליו מה שעובר, לא יקשה שום קושיות כלל, רק יקבל כל הנהגת השם יתברך באהבה, ולכן מזכירים את האבות הקדושים בכל תפילה, ומזכירים כל אחד לבדו, "אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב", כי כל אחד עבד את הקדוש ברוך הוא כפי הענין שלו, וכפי הנסיונות שעברו עליו, ולא קרא תגר כלל על הקדוש ברוך הוא, כי אברהם אבינו נתנסה בעשרה נסיונות קשים ומרים מאד, ועמד בכולם. וכן יצחק סבל מישמעאל ומעשו, ואחר כך היה כלוא בבית, ולא קרא תגר, וכן יעקב נתנסה בכל מיני צרות ויסורים מבניו ומאחיו עשו, ולא קרא תגר, ולכן אנחנו מתפללים תמיד בכוחם ובזכותם, וחכמינו הקדושים אומרים (פסיקתא רבתי פרק מ"ז), אלמלא לא קרא איוב תגר כשבאו עליו יסורים, היו אומרים גם "אלקי איוב", עיין שם. כי גדולת אדם נמדדת כפי שמבטל עצמו אל הקדוש ברוך הוא ואינו שואל שום שאלות כלל, וזאת העבודה גילה הקדוש ברוך הוא למשה רבינו עליו השלום, שגם הוא ילך בדרך האבות הקדושים, ולא יהרהר כלל אחר מדות השם יתברך. וזהו וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', ופירש"י וארא אל האבות, וכל המפרשים שואלים, שזה דבר פשוט וידוע, שאברהם יצחק ויעקב הם האבות. אבל יש לומר רמוז, אבת,

ראשי תיבות (תהלים קמ"ו) א'ל ת'בטחו ב'נדיבים, שזאת היתה מעלת האבות הקדושים שלא הסתכלו על שום בריה כלל, ולא בטחו על שום בשר ודם, רק שמו כל בטחונם בה', ולא שאלו שום שאלות על הנהגותיו יתברך, ועל ידי זה זכותם קיימת לנצח. והשם יתברך יזכנו להגיע אל שלימות האמונה, ונזכה להמשיך עלינו רק חסדים ורחמים, עד שנזכה לראות בהרמת קרן ישראל ובביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת וארא ה'תש"ע

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעווין, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקומי מוהר"ן חלק ב' סי' פ"ו המדבר מאמונה ומעבודות קשות, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, דע, שעל ידי שהעולם הם מקטני אמנה, על-כן הם צריכים לתענית, דהיינו עבודות קשות כי בודאי ידוע, שאפשר לעבוד השם יתברך בכל דבר, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו' (עבודה-זרה ג'), אך מה שצריכין לפעמים לעבודות קשות, הוא בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין עד:), 'בשעת שמד אפלו אערקתא דמסאני יהרג ואל יעבר', נמצא שאף שבאמת אין ראוי שיהרג על זה, אך מחמת שהוא שעת שמד, והם מתגברים ורוצים דייקא להעבירו על דת ולהביאו לכפירות חס ושלום, על-כן הוא מוכרח למסור נפשו אפילו על דבר קל, והעבודה-זרה והכפירות הם בבחינת (תהלים קל"ה): "אף אין יש רוח בהם", שאין בהם שום רוח כלל, והקטני-אמנה הם בבחינת "מקוצר-רוח", שהוא כמו ממוצע, דהיינו שאין להם אמונה שלימה, שהיא בחינת מאריך רוחו, כמובא במקום אחר (לקומי מוהר"ן חלק א' סימן קנ"ה), ואף-על-פי-כן אינם כופרים לגמרי, שאין להם שום רוח כלל, רק הם כמו ממוצע, ורוחם קצרה, בחינת מקוצר רוח, וזהו (שמות ו'): "מקוצר-רוח ומעבודה קשה", שמחמת שהם בבחינת "קוצר-רוח", מחמת שהם קטני אמנה, על-ידי-זה צריכין לעבודות קשות ולתעניות, כמו שבשעת השמד שהיא קלקול אמונה לגמרי, צריכין אפילו למסור נפשם ממש אפלו על דבר קל, כמו-כן כשיש קטנות ופגם באמונה, צריכין לעשות עבודות קשות, ויש כמה בחינות בקטני אמונה, כי יש אפילו צדיקים שהם קטני אמנה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם

לברכה (סוּפָה מח): על פסוק: "כי מי בז ליום קמנות" - מי גרם לצדיקים שיבזבו שולחנן לעתיד לבא, קמנות שהיה בהם וכו', עד כאן לשון רבינו"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה רבינו"ל מגלה בתורה זו, שחלק מן האמונה הקדושה הוא, שיאמין האדם שגם הוא חשוב מאד בעיני השם יתברך, כי כמו שאנו מחוייבים להאמין במציאות השם, ובגדולתו יתברך, כמו כן אנחנו מחוייבים להאמין במציאות נפשינו, ובגדולת נשמותנו, כי אנחנו חלק אלוק ממעל, ואנחנו חלק מעצמותו יתברך, ואם כן אין שיעור וערך לגדולת נפשנו, ושתי אמונות אלו הן כאחת ממש, כי כמו שאנחנו מאמינים בגדולת השם יתברך, כן עלינו להאמין בגודל יקרת נפשנו, ומחמת שאנחנו חשובים ויקרים כל כך, לכן כל עבודה ועבודה שלנו, אפילו הכי קמנה, חשובה מאד בעיניו יתברך, והוא יתברך משתעשע בה בלי שיעור, אבל מחמת שבני אדם אינם יודעים זאת, לכן נופלים לענין של "קמני אמנה", היינו שבוודאי יש להם אמונה כללית במציאות השם יתברך, ובגדולתו יתברך, רק קשה להם להאמין שגם הם חשובים מאד בעיני השם יתברך, ואפילו עבודות קמנות יקרות בעיניו יתברך מאד, ונדמה להם שרק אם יעשו איזו עבודה קשה וכבדה, כמו סיגופים ותעניות וכיוצא בהן, אזי הם חשובים בעיני השם יתברך, וזה מביא להם התרשלות גדולה בעבודת ה', כי נדמה להם שעבודות פשוטות וקלות אינן נחשבות לכולם, ומחמת זה אינם יכולים לשמוח ולהחיות נפשם בעבודת השם יתברך, אבל אלמלא היו יודעים את גודל יקרת נפשם, וגודל חשיבות כל תנועה קמנה שעושים בשביל השם יתברך, היו שמחים בשמחה שאין לה קץ, והיו מבליים כל ימיהם במזב ובנעימים.

והנה אמונה זאת בעצמה בגדולת נפשו, נקראת בשם "בטחון עצמי", שאדם בטוח בעצמו שיכול להגיע אל כל מה שרוצה, ו"כן" יכול להצליח ככל אוות נפשו, העיקר שיהיה לו רצון, ולא יעזוב את הרצון מפני שום דבר שבעולם, אבל היצר הרע עובד מאד להחליש רצון האדם, ואומר לו "שאינו יכול", ואם כן למה ירצה, אבל באמת אין שום דבר "שאינו יכול", עיקר החסרון הוא רק "שאינו רוצה", אבל אם ירצה, הוא "כן יכול", וכמאמר הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שאמר לאחד שאמר "איני יכול", ואמר לו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, אין כזה מושג של "איני יכול", רק כוונתך לומר: "איני רוצה", "אבל אם תרצה תוכל", וכן מבואר בדברי רבינו"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ס"ו) שאין דבר עומד מפני הרצון, ואם יש לאדם רצון חזק לאיזה דבר, אין שום מניעה שבעולם שתמנע אותו ממנו, ולכן כל שאדם מעלה עצמו מפגם של "קמני אמנה" וממלא עצמו עם "בטחון עצמי", ואומר "כן" לכל דבר שרוצה, כך יזכה להגיע לכל מה שצריך להגיע, ויחיה חיים טובים ושמחים באמת.

והנה זה עיקר עבודת הצדיקים, להכניס אמונה זאת בנשמות ישראל, שיאמינו בהשם יתברך, וגם יאמינו בכוחות של עצמם, שהם יקרים וחשובים מאד בעיני השם יתברך, ועל ידי זה יזכו לגאולה, כי השמחה של אמונה בהשם יתברך, ובגודל יקרת נשמתם, תוציא אותם מהגלות, וכמו שכתוב (ישעיה נ"ה) כי בשמחה תצאו (ליקושי מוהר"ן חלק ב' סי' י'), וזה היה עיקר עבודת משה רבינו עם נשמות ישראל במצרים, להכניס בהם אמונה זו, וידעו שיש להם כוחות להידבק בהשם יתברך, ולצאת מתחת השעבוד והדוחק של מצרים.

וזהו מה שכתוב בפסוק מפרשת השבוע (שמות ו'), שעליו מגלה רביז"ל מאמר זה, וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, ויש להבין מהי תיבת "כן" בפסוק זה, מה שלא מצינו במקומות אחרים כשדובר משה רבינו אל נשמות ישראל, אבל על פי דברי רביז"ל הנ"ל מובן הענין מאד, וידבר משה "כן" אל בני ישראל, משה רבינו היה מדבר ומוסר סוד זה של "כן" אל בני ישראל, שיאמרו "כן" לכל מה שרוצים להגיע, ולא יעזבו את הרצון מפני שום דבר שבעולם, כי הם חשובים ויקרים מאד בעיני השם יתברך, ובוודאי יצליחו בכל מעשה ידיהם, אבל "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה", שעדיין שלט בהם פגם של "קוצר רוח" שהוא "קטני אמנה", ולא האמינו שהם כל כך חשובים בעיני השם יתברך, ושגם עבודותיהם הפשוטות יקרות מאד בעיני ה', רק נדמה להם שצריכים עבודות קשות וכבוד כדי לעבוד את השם יתברך, שזהו "ומעבודה קשה", ולכן היה קשה להם לקבל את דברי משה רבינו, ולא הבינו איך יזכו לצאת מתחת יד מצרים, ולצאת לחירות עולם.

והנה בוודאי ראוי להבין, מאיפוא נמשך שלא היה משה רבינו יכול להכניס את האמונה הזאת בנשמות ישראל, ולמה לא קיבלו את דבריו כראוי, אבל הענין מבואר בסוף דברי רביז"ל בתורה זו: "יש אפילו צדיקים שהם קטני אמנה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה מח:) על פסוק: "כי מי בז ליום קטנות" - 'מי גרם לצדיקים שיכזבו שולחנן לעתיד לבא, קטנות שהיה בהם", כי לפעמים יש את הפגם הזה גם אצל הצדיקים בדקות גדולה, שאינם מאמינים שיש להם כח לעזור לנשמות ישראל, ואינם מאמינים בחידושי התורה שלהם, ושיש להשם יתברך שעשועים גדולים מהחידושים שלהם (ליקושי מוהר"ן חלק א' סי' ס"א), ולכן הם מתרשלים מלעסוק בתיקון נשמות ישראל, ואז כולם עומדים להפסיד, חס ושלום.

וזה מצינו אצל משה רבינו בתחילת שליחותו למצרים, שאמר להשם יתברך (שמות ד'), והן לא יאמינו "לי" ולא ישמעו "בקולי" כי יאמרו לא נראה "אליך" ה', שלא האמין משה רבינו שיש "לו" את הכח להכניס את האמונה הזאת בנשמות ישראל, שאף על פי שבני ישראל מאמינים

בני מאמינים, בני אברהם יצחק ויעקב, אבל לא האמין משה רבינו שיש "לו" הכוח למסור להם אמונה זאת, ומשה רבינו נענש על זה שאמר לשון הרע, והמטה נהפך לנחש, וידו נעשתה מצורעת כשלג, כי תפס אומנתו של נחש שסיפר לשון הרע, ונצטרע כעונש המצורע שדיבר לשון הרע, כמו שפירש"י שם (שמות ד' פסוק ג').

והנה יש להבין, למה נענש משה רבינו, הלא כן היה באמת אחר כך, שלא שמעו אל משה ולא קיבלו את דבריו, וכמו שכתוב (שמות ו') ולא שמעו אל משה וגו', ואם כן מה היה פגמו? אבל לפי הנ"ל מובן מאד, כי משה רבינו נענש על שאמר לשון הרע "על עצמו", שאמר, והן לא יאמינו "לי" ולא ישמעו "בקולי", ולא האמין שיש לו הכוחות לעזור לנשמות ישראל, ולהוציאם מגלותם, שזהו פגם של "קמני אמנה", ועל זה אמר לו הקדוש ברוך הוא (מובא שם ברש"י פסוק ט'), חבל על דאבדין ולא משתכחין, חבל על שנאבדה ונשתכחה האמונה שהיתה צריכה להיות לך כך בעצמך, יש לי להתאונן על מיתת האבות וכו', כי האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב גיירו גרים וקירבו כולם תחת כנפי השכינה, והיתה להם אמונה בעצמם, ואתה, למה אינך מאמין בכוחות של עצמך.

ולכן כשהלך משה לנשמות ישראל לדבר על לבם, ולהכניס בהם אמונה "ובטחון עצמי", וכמו שכתוב וידבר משה "בן" אל בני ישראל, בתחילה לא עשו דבריו רושם, וכמו שכתוב ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, כי בתחילה משה בעצמו סירב ללכת, מחמת שלא חשב שיש לו כוח לזה, אבל אחר כך, כשהתחילו דבריו להיכנס בבני ישראל, וראו איך שהקדוש ברוך הוא אוהבם ומשדר המבע בעבורם, אזי התחילו להבין גודל מעלת יקרת נשמתם, שהם עם הנבחר והחביב של הקדוש ברוך הוא.

והשם יתברך יזכנו להכניס בעצמינו אמונה יפה וברורה, שנאמין בהקדוש ברוך הוא, ונאמין שיש לנו הכוח להידבק בהקדוש ברוך הוא. ועל ידי זה נזכה לראות בגאולת וישועת ישראל, ובביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן ואמן.

